

Notitie

Referentienummer

Datum
20 augustus 2010

Kenmerk
265499

Betreft

Oude Weer Ecologie

Oude Weer behoort tot de middenloop van de beek Hunze: centraal staat de herkenbaarheid van het beekdal als onderdeel van het esdorpenlandschap. De openheid van de beekdalweiden met beplanting aan de flanken als contrast met de essen en veldontginningen. Het esdorpenlandschap gaat op deze plek over in het hoogveenontginningslandschap.

1 Huidige situatie

Oude Weer is een gebied dat aan de noord- en oostzijde begrensd wordt door de kern Gasselternijveen. Aan de westzijde stroomt de Hunze. Aan de overkant van de Hunze is het recreatiepark Hunzepark gelegen. Aan de zuidzijde is de weg Noorderstraat de grens. Het huidige landgebruik is grasland en akkerbouw.

Het gebied ligt in de middenloop van de Hunze. Van nature is dit deel matig voedselrijk en wordt de vegetatie gevoed door basenrijke kwel. Kenmerkend voor de middenloop zijn de toestroming van zowel meer als minder verrijkt grondwater en de mogelijkheid dat er lokaal water kan overstromen (inundatie).

Plangebied Oude Weer

Vanwege het vroegere landgebruik zijn de omstandigheden zeer voedselrijk. Plaatselijk worden indicatoren van kwel gevonden in de vorm van Holpijp (zie foto rechts).

2 Toekomstige situatie

In de toekomst zal in het plangebied (her)meandering van de Hunze plaatsvinden. Daarnaast zal de afwatering van het gebied geëxtensiveerd worden om de natuurlijke ontwikkeling van het gebied te stimuleren. Het gebied zal in het watersysteem van de Hunze deels een rol vervullen als meebewegende berging.

Door het creëren van een meanderende stroomgeul en het graven van eenzijdig aangetakte slenken ontstaan er lokaal vochtige situaties. De nieuwe stroomgeul van de Hunze zorgt verder voor het ontstaan van een eiland wat op den duur zal dichtgroeien met bos en struweel. Het noordelijke deel van het maaiveld van dit eiland zal verlaagd worden zodat het tijdens hogere afvoeren kan inunderen. In de rest van het gebied wordt het bestaande maaiveld gehandhaafd. Alleen bij hogere afvoeren (1x/jr) kan in de aangetakte slenken inundatie optreden. De vrijkomende grond uit de meanders, de geulen en het schiereiland wordt aangebracht op de hogere terreindelen die vooral in het zuidoostelijke deel van het plangebied liggen.

De meanders bestaan uit open water in de vorm van stromende geulen, en het schiereiland bestaat uit gedeelten waar moerasvegetaties ontwikkeld worden. De aangetakte slenken bestaan uit geleidelijk verlopende laagten die gemiddeld eenmaal per jaar onder water kunnen lopen. Gedurende het grootste deel van het jaar zijn de aangetakte slenken vochtige laagten. Verder worden er aanvullende waterpartijen in de vorm van geïsoleerde poelen in de hogere delen aangelegd.

De bestaande sloten zullen in het gebied ten noorden van de Choleraslout verondiept worden. Zij zullen aan de oost- en westzijde (nabij de meander en de oostelijke grens) gedempt worden en in het midden takken ze op de slenk aan. Zij zullen zodoende in tijden van veel neerslag, als de slenk waterhoudend is, ook een bijdrage leveren aan de (vertraagde) afvoer. Ten zuiden van de Choleraslout worden alle sloten gedempt.

2.1 Natuurdoelen lange termijn

Oude Weer ligt landschapsecologisch gezien in de middenloop van het beekdalsysteem. De meanders worden gegraven. Zij zorgen voor de basisafvoer. Tijdens neerslagrijke perioden en een hogere afvoer kan lokaal, zoals op het schiereiland en in het noordoostelijke deel van het plangebied in de slenken, inundatie optreden. De lokaal natte omstandigheden op het schiereiland kunnen op de lange termijn voor een ontwikkeling van het streefbeeld riet-zeggenmoeras zorgen (Gebiedsvisie NBL 1996).

Op de natuurdoeltypenkaart van de Provincie Drenthe (zie bijlage) is voor het hele plangebied natuurdoeltype dotterbloemgrasland/nat schraalgrasland aangegeven. Het streefbeeld lange termijn (riet-zeggenmoeras) en het natuurdoeltype is op dit moment op een groot deel van de oppervlakte nog niet haalbaar vanwege de hoogteligging, het voedselrijke karakter van het gebied en de invloed van achterliggend agrarisch gebied (peilbeheer en nutriënten).

Dotterbloemgraslanden zijn afhankelijk van hoge grondwaterstanden, basenrijke kwel en een geringe tot matig hoge voedselrijkdom. Omdat de bovengrond niet verwijderd wordt zal de voedselrijkdom voor dotterbloemhooiland en zeker voor nat schraalgrasland te hoog zijn. In het noordoosten van het plangebied voldoet de drooglegging voor natuurdoeltype dotterbloemgrasland/nat schraalgrasland wel aan de standplaatseisen, maar de geringe basenrijke invloed van het grondwater zal niet tot maaiveld komen. De basenaanrijking zal daarom via inundatie moeten plaats vinden. Het oppervlaktewater voldoet aan deze standplaatseisen.

2.2 Toekomstige waterhuishouding, vegetatie en fauna

Bloemrijk grasland is in Oude Weer het natuurdoeltype dat tot ontwikkeling zal komen. Dit type zal zich in verschillende richtingen ontwikkelen omdat er vochtige tot droge omstandigheden aanwezig zijn en periodiek ook natte omstandigheden in de aangetakte slenken. Het grootste deel van het gebied zal zodoende bestaan uit halfnatuurlijk grasland (vochtig tot droog bloemrijk grasland) en beekbegeleidend bos op de hoogste delen.

Op het schiereiland zal het zuidelijke deel bestaan uit vochtig tot droog beekbegeleitend bos en het noordelijke deel uit moeras (riet-zeggenmoeras). In figuur 1 zijn de te verwachten natuurdoeltypen weergegeven.

Fig. 1 Te verwachten natuurdoeltypen in Oude Weer

Door hoogteverschillen in het gebied te versterken wordt er meer variatie in het landschap aangebracht, wat ook voor de fauna positieve effecten heeft. In bloemrijke graslanden komen veel soorten nectar- en waardplanten voor, die van betekenis zijn voor bedreigde vlinders en andere insecten. Deze insecten zijn vervolgens weer van belang voor verscheidene zoogdieren waaronder vleermuizen, en amfibieën. De natte delen van het schiereiland en de ondiepe delen langs meanders bestaan uit het natuurdoeltype moeras (riet-zeggemoeras), van belang voor water- en moerasvogels, amfibieën en libellen. De watergangen hebben natuurvriendelijke oevers en het hele gebied is een zeer gevarieerd landschap.

Om de haalbare natuurdoeltypen (moeras en bloemrijk grasland) te bereiken moet er rekening gehouden worden met de volgende grondwaterstanden en voedselrijkdom (zie tabel 1).

Tabel 1 Toets natuurdoelen

Streefbeeld natuur	OGOR (m-mv)	Voedselrijkdom
Riet- en zeggenmoeras	GVG: -1,0 tot 0,2 GLG: 0 tot 0,6*	Zwak eutroof – matig eutroof
Bloemrijk grasland (Half natuurlijk grasland)	GVG: >0,15 GLG: >0,4	Zwak eutroof – matig eutroof
Beekbegeleidend bos en ruigte (Elzen-Vogelkersverbond)	GHG: 0 GLG: 0,5-0,6	Matig eutroof tot eutroof
Beekbegeleidend bos en ruigte (Vochtig tot droog Berken-Zomereikenbos)	GHG: 0,4 – 0,6 GLG: 0,8 – 1,2	Zwak/Matig eutroof

*periodiek droogvallend.

Voor het realiseren van de haalbare en in de toekomst gewenste natuurdoelen is het noodzakelijk dat het gebied wordt vernat. Er worden daarom hogere streefpeilen in het oppervlaktewater nagestreefd. Deze waterstandsstijgingen leiden tot een beperkte grondwaterstandsstijging ten opzichte van de huidige situatie.

In de nieuwe situatie zal het huidige (hoge) zomerpeil gedurende het hele jaar voorkomen. In de stroomgeul bedraagt de waterstand ongeveer 100 dagen per jaar NAP + 3,30 m. De drooglegging in het noordelijke deel is dan 20 tot 90 cm en in het zuidelijke deel 60 tot > 120 cm. Tijdens grote afvoeren (1x/jr) is de drooglegging in het noordelijke deel >10 cm inundatie tot 40 cm onder maaiveld, en in het zuidelijke deel 40 tot > 120 cm.

Bij het voorgenomen waterpeil is de drooglegging voldoende groot voor het creëren van vochtige tot droge natuur in het noordelijke en zuidelijke deel: bloemrijk grasland en beekbegeleidend bos van de vochtige tot droge omstandigheden. De voedselrijkdom van dit gebied is hoger dan gewenst voor de natuurdoeltypen van de langere termijn en het bostype op de hoger gelegen gronden.

Het bloemrijke grasland zal zich in de praktijk willen ontwikkelen tot een ruige variant van het (matig voedselrijke) bloemrijke grasland en het matig voedselarme Berken-Zomereikenbos, vooral als deze terreingedeelten opgehoogd worden met vrijkomende bovengrond.

Het verdient om genoemde redenen de voorkeur de ophoging uit te voeren met het voedselarme bodemmateriaal (uit de meanders). Er kan dan een matig schraal (en bloemrijk) grasland- en bostype tot ontwikkeling komen.

Het verwerken van voedselrijke grond in de te maken kaden is ecologisch gezien niet bezwaarlijk. De kaden zullen een droog karakter hebben en het vochtgehalte van de bodem zal in sterke mate de ontwikkeling sturen van het graslandtype op de kade: droog tot zeer droog bloemrijk grasland.

Om natte natuur te ontwikkelen op het noordelijke deel van het schiereiland (moeras) is het nodig om de bovengrond af te graven zodat een drooglegging ontstaat van – 1,0 tot 0,2 m

(beneden zomerpeil). Deze maatregel is voor moeras ook nodig om de voedselrijke toplaag te verwijderen.

2.3 Beheer

Het beheer van het gebied zal de eerste jaren redelijk intensief plaatsvinden door middel van maaien en begrazing, dit om verruiging van het gebied tegen te gaan (voedselrijke beginsituatie). Dit speelt met name op de hogere delen. Op het eiland wordt geen beheer uitgevoerd. Dit gebied mag verruigen en er zal zich daar in het zuidelijke deel bos en struweel ontwikkelen, met in het laagst gelegen noordelijke deel moeras zonder opslag van struiken of bomen. Het noordelijke deel van het schiereiland zal open moeten blijven in verband met de benodigde windvang van de molen.

Bijlage: Fragment natuurdoeltypenkaart provincie Drenthe (sept. 2008)

